

נוצץ לו ברודווי בַּרְבִּים, ובודד לְבִי, לְבִי

שלושה שירים

מאנגלית: שחר־מריו מרדכי

ביולי 2019 תמלאנה מאה שנים לפרסומו של אחד השירים החשובים בהיסטוריה של ארה"ב. את השיר "אם נגזר עלינו למות" כתב המשורר קלוד מקיי בעיצומן של פרעות "הקיץ האדום". בין פברואר לאוקטובר 1919 נהרגו ונרצחו כמאתיים בני אדם ברחבי ארה"ב במהלך פוגרומים של אספסוף לבן נגד אוכלוסייה שחורה. המהומות החלו כמחאה פוליטית על רקע המצב הכלכלי ששרר בארה"ב בתום מלחמת העולם הראשונה, כשחיילים שחורים ולבנים כאחד התחרו על מקומות עבודה. עד מהרה הפכו המהומות להתקפות מאורגנות על שחורים ולמעשי לינץ'. השחורים השיבו מלחמה בשלושים ושש ערים ברחבי ארה"ב, ביניהן ניו־יורק, שיקגו, בולטימור, ממפיס, פילדלפיה, וושינגטון, ניו אורלינס וצ'רלסטון. השיר של מקיי פורסם בכתב העת הסוציאליסטי The Liberator, ואף הוקרא באותה שנה על במת הקונגרס על ידי סנטור רפובליקני. בשנת 2016 הוקרא השיר בטקס חנוכת המוזיאון הלאומי להיסטוריה ותרבות אפרו־אמריקנית בושינגטון הבירה. קלוד מקיי השתייך לתנועת "השחור החדש", תנועה שֶדָרְך כוכבה בארה"ב בין שתי מלחמות העולם. התנועה ידועה יותר בכינויה "הרנסנס של הארלם", שכן מרכז הכובד שלה היה בהארלם שבניו־יורק. קלוד מקיי נחשב לבולט במנהיגיה ומי שהשפיע עמוקות על לנגסטון יוז וג'יימס בולדווין, חברי התנועה אף הם. ספר שיריו של מקיי, "צללי הארלם", ראה אור בשנת 1922, ונמנה עם הספרים הראשונים שיצאו מבית מדרשה של תנועת "השחור החדש".

מקיי נולד בשנת 1889 בג'מייקה והיגר לארה"ב בשנת 1912. בתחילה התיישב בצ'רלסטון שבדרום קרוליינה, אבל נוכח ממדי הגזענות נדד בשנת 1914 לניו־יורק. מקיי הלך לעולמו ב־22 במאי 1948 (לנגסטון יוז, אגב, מת בשנת 1967 באותו תאריך בדיוק). זה שלוש שנים אני מתגורר בארה"ב – שנה בניו־יורק ושנתיים בבולטימור, מרחק שעה נסיעה מהבית הלבן. בכל הפעמים שבהן עמדתי מול הבית הלבן, לא הלם בי הלב כמו בשנת 2019, לאחר שתרגמתי את השיר של מקיי, "הבית הלבן". מקיי, למיטב ידיעתי, לא תורגם מעולם לעברית, ואם כך, זו הפעם הראשונה ששיריו רואים אור בעברית.

אם נגזר עלינו למות

בַּל נְמוֹת פְּחֻזִּירִים, אִם לְמוֹת נִגְזֵר עָלֵינוּ.
לֹא כְּנִצּוּדִים, דְּחֻקִּים אֶל גְּזֵרַת גּוֹרֵל,
כְּשִׁפְלָבִים רְעִבִים וּטְרוּפִים נוֹבְחִים סְבִיבֵנוּ,
שׁוֹפְכִים אֶת לַעְגָם עַל גְּזֵעֵנוּ הַמְקַלֵּל.
אִם לְמוֹת נִגְזֵר עָלֵינוּ, אִזְ עֲטוּרֵי הַדֶּר.
אֶל מוֹל הַמְפַלְצוֹת אֲשֶׁר נִגְדָן נִמְרָד
לֹא יִשְׁפֹךְ לִשְׂוֹא דְמֵנוּ הַיֶּקֶר;
אֶף שְׁמֵתִים אֲנַחְנוּ, יִחְלְקוּ לָנוּ כְבוֹד!
הוּ אַחִים! מוֹל אוֹיְבֵנוּ הַמְשַׁתֵּף נַעֲמֵד בְּיַחַד!
אֶף שְׁמַעְטִים אֲנַחְנוּ, הִבֵּה נִגְלֶה עֲזֵרוּחַ
עַל שְׁלַל מְכוֹתֵיהֶם נִנְחִית מִכָּה אַחַת נִצַּחַת!
וְכִי מַה צְפוֹן לָנוּ מִלְבַּד קִבְרָנוּ הַפְתוּחַ?
מוֹל הָאֶסְפָּסוּף הַרְצָחֵנִי וּמוֹג הַלֵּב נִתְיַצֵּב זְקוּפֵי־קוֹמָה
דְּחֻקִּים אֶל קִיר, עַל סֵף מוֹת, אֲבָל מוֹשִׁיבִים מִלְחָמָה!

הבית הלבן

דלתה נעולה בפני; שריר בהן לא זע.
אינני שבע רצון, אבל קשוח;
כי באמתחתי החן והתעוזה
לשאת את זעמי גאה ולא שחוח.
מדרה רגלי בוער, רופף תחתי, נרעד;
דמי רותח, ומואץ הדפק בעברי,
פרא משחז, במורד הרחוב הנכבד
בו דלתה זכוכית מגפת, ניצוץ-של-שחץ מול שבירי.
הו, דברי תבונה שעה-שעה דרושים
בעמק החוזה – נזעם, חבול, חובט –
למצא בו את הכח העל אנושי
על מנת שללשון חקיך אציתי!
הו, עלי לשמר על לבי מכל פגיעה
מן הארס שנצת בה בכח השנאה.

בברודוויי

כפות רגלים צעירות בצעד רשגני
משתהות סביבי לארץ הרחוב הססגוני;
מעל – מאה שלטים צעקניים מתנוססים
שופכים את אורם הבהיר, פנטסטי בזהרו
על ההמונים אשר ששים
ועל טורים נעים של כרכרות.
הו ברודוי, פלא מה כביר
אבל בודד לבי, לבי.

בעבתות קשור הלהט לחשק החשוף
שצועד כמו-על-מסלול נועז וחצוף;
מתוף תאטראות, קברט, בתי מלון
מופזים צבעי הקשת של ברודוי כלהבה,
ששים בחוץ, שמחים בפנים; כמו בחלום
אני עומד בברודוי ומתבונן, אבל
נוצץ לו ברודוי ברבים
ובודד לבי, לבי.